

Sygn.akt III AUa 812/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Alicja Sołowińska (spr.)

Sędziowie: SA Sławomir Bagiński

SO del. Danuta Zdzisława Poniatowska

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 marca 2018 r. w B.

sprawy z odwołania B. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wypłatę odsetek w związku z prawem do renty tytułu częściowej niezdolności do pracy

na skutek apelacji wnioskodawcy B. S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 października 2017 r. sygn. akt IV U 1085/17

oddala apelację.

SSO del. Danuta Zdzisława Poniatowska SSA Alicja Sołowińska SSA Sławomir Bagiński

Sygn. akt III AUa 812/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 29 czerwca 2017 r. odmówił B. S. wypłaty odsetek od przyznanej na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 3 lutego 2017 r. renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. oraz wypłaty odsetek od świadczenia rentowego z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przyznanej od dnia 1 stycznia 2017 r.

W odwołaniu od tej decyzji B. S. wniósł o jej zmianę i wypłatę odsetek z tytułu nieterminowej wypłaty renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy za okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 13 kwietnia 2017 r. oraz renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy za okres od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r. Zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 118 ust. 1 i 1a oraz art. 129 ust. 1 Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wskazał, że od lipca 2011 r. był okresowo uprawniony do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, a od stycznia 2017 r. do dnia 31 maja 2020 r. ma przyznane prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Argumentował, że błędne orzecznictwo lekarzy ZUS skutkowało pozbawieniem go przez 3,5 roku środków utrzymania i leczenia, wobec czego – jego zdaniem – należą mu się odsetki od daty złożenia

wniosku o rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy, czyli od dnia 1 lipca 2013 r., oraz od daty złożenia wniosku o rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, tj. od dnia 1 stycznia 2017 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Zwrócił uwagę, że Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 3 lutego 2017 r. (IV U 4435/13) przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. Wyrok ten stał się prawomocny w dniu 14 marca 2017 r. i wpłynął do organu rentowego w dniu 17 marca 2017 r. Organ rentowy, stosownie do art. 118 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jako datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przyjął dzień 17 marca 2017 r., to jest datę wpływu prawomocnego wyroku Sądu i w dniu 4 kwietnia 2017 r. wydał decyzję wykonującą to orzeczenie. Skoro więc okres między wpływem wyroku Sądu a wydaniem tej decyzji jest krótszy niż 30 dni, to organ rentowy nie pozostawał w zwłoce, a odsetki z tytułu opóźnienia nie przysługują.

Odnosząc się do roszczenia wnioskodawcy o wypłatę odsetek za okres od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r. organ argumentował, że wydanie decyzji na skutek wniosku z dnia 26 stycznia 2017 r. ustalającej prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy nastąpiło niezwłocznie po wyczerpaniu procedury orzeczniczo-lekarskiej (w tym sprzecznie wniesionym przez wnioskodawcę), tj. dnia 17 maja 2017 r., w związku z czym organ rentowy nie pozostawał w zwłoce z wydaniem decyzji i wypłatą tego świadczenia.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 3 października 2017 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy B. S. prawo do odsetek za okres od dnia 16 marca 2017 r. do dnia 13 kwietnia 2017 r. w związku z przyznaniem decyzją z dnia 4 kwietnia 2017 r. prawem do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, zaś w pozostałym zakresie oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że B. S. (urodzony w dniu (...)) pobierał z ZUS rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 lipca 2011 r. do dnia 30 września 2012 r. Następnie był uprawniony do tego świadczenia od dnia 1 października 2012 r. do dnia 31 lipca 2013 r. W dniu 29 lipca 2013 r. złożył wniosek o przedłużenie prawa do renty. Wówczas orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 6 września 2013 r. i orzeczeniem Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 16 października 2013 r. został uznany za osobę zdolną do pracy. Na tej podstawie organ rentowy decyzją z dnia 22 października 2013 r. odmówił B. S. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Od tej decyzji wnioskodawca złożył odwołanie do Sądu Okręgowego w Olsztynie, domagając się zmiany zaskarżonej decyzji. W toku postępowania w sprawie o sygn. akt IV U 4435/13 Sąd Okręgowy w Olsztynie dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy z zakresu pulmonologii, ortopedii i diabetologii. Biegli diabetolog, po rozpoznaniu cukrzycy typu II, nadciśnienia tętniczego, zaburzeń lipidowych, przewlekłej obturacyjnej choroby płuc, obturacyjnego bezdechu sennego, otyłości olbrzymiej i zmian zwyrodnieniowych stawów biodrowych (opinia z dnia 18 marca 2014 r.), i chirurg-ortopeda, po zdiagnozowaniu choroby zwyrodnieniowej lewego stawu biodrowego (opinia z dnia 20 maja 2014 r. oraz opinie uzupełniające z dnia 5 września 2014 r. i z dnia 1 lutego 2016 r.), uznali, że wnioskodawca nie jest niezdolny do pracy ze względów diabetologicznych i ortopedycznych. Natomiast biegły pulmonolog (w opinii z dnia 13 sierpnia 2014 r.) rozpoznał astmę/ (...), zespół nakładania (postać umiarkowana) i bezdech senny (postać ciężka) oraz uznał wnioskodawcę za trwale, częściowo niezdolnego do pracy nadal po dniu 31 lipca 2013 r. W uzasadnieniu wskazał, że zdiagnozowane u skarżącego schorzenia wywołują spadek wydolności fizycznej oraz stałe uczucie zmęczenia i senności. Może to powodować zasypianie w trakcie pracy niezależne od woli ubezpieczonego, co powoduje niemożność wykonywania prac ciężkich, przy maszynach w ruchu czy prowadzenia samochodu.

Na skutek zastrzeżeń organu rentowego do opinii biegłego pulmonologa Sąd dopuścił dowód z opinii innego biegłego pulmonologa, który w opinii z dnia 2 grudnia 2014 r., uznał, że wnioskodawca jest zdolny do pracy ze wskazaniem na poprawę kliniczną astmy oskrzelowej. Wobec rozbieżnych opinii biegłych pulmonologów Sąd dopuścił dowód z opinii lekarza biegłego pulmonologa z (...) Szpitala (...) w B., a wobec jego braku – z opinii biegłego z listy Sądu Okręgowego w Suwałkach. Biegły ten w opinii z dnia 26 października 2015 r., oraz w opinii uzupełniającej z dnia 2 marca 2016 r., uznał wnioskodawcę za zdolnego do pracy, wskazując, że podstawą oceny zdolności ubezpieczonego do pracy jest ocena wydolności jego układu oddechowego. Mając na uwadze zastrzeżenia

wnioskodawcy do powyższych opinii Sąd dopuścił dowód z opinii nowego zespołu lekarzy biegłych, tj. chirurga ortopedy i kolejnego pulmonologa z listy Sądu Okręgowego w Bydgoszczy. Biegły chirurg-ortopeda w opinii z dnia 5 grudnia 2016 r. uznał ubezpieczonego za zdolnego do pracy. Natomiast biegły pulmonolog w opinii z dnia 4 października 2016 r. uznał skarżącego za okresowo, częściowo niezdolnego do pracy po dniu 31 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. W uzasadnieniu wskazał, że przyczyną niezdolności ubezpieczonego do pracy jest zespół nakładania, tj. astma oskrzelowa i (...), a dodatkowe badania wykazują upośledzenie rezerw wentylacyjnych płuc typu obturacyjnego w stopniu umiarkowanie ciężkim. Biegły argumentował, że stan zdrowia skarżącego, wraz z upływem czasu, pogorszył się. Wskazał, że w przebiegu choroby układu oddechowego utrzymują się u wnioskodawcy zaburzenia typu obturacyjnego w stopniu umiarkowanym w 2014 r., aż do ciężkiego w 2015 r. i 2016 r. Biegły odwołał się do nowej dokumentacji lekarskiej przedstawionej przez skarżącego i podkreślił, że badania spirometryczne wykonano po przyjęciu leków rozszerzających oskrzela, co oznacza, że powyższe zmiany mają charakter nieodwracalnych.

Opinia ostatniego biegłego pulmonologa nie była kwestionowana przez organ rentowy. Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 3 lutego 2017 r., na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 22 października 2013 r. oraz przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy po dniu 13 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. Wyrok w sprawie IV U 4435/13 uprawomocnił się z dniem 14 marca 2017 r., a orzeczenie wpłynęło do ZUS w dniu 17 marca 2017 r.

Organ rentowy decyzją z dnia 4 kwietnia 2017 r. wykonał to orzeczenie, przyznając wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. oraz w dniu 14 kwietnia 2017 r. wypłacił B. S. wyrównanie świadczenia za okres od sierpnia 2013 r. do grudnia 2016 r. Termin płatności renty ustalono w decyzji na dzień 15 każdego miesiąca.

W dniu 26 stycznia 2017 r. wnioskodawca złożył wniosek o ponowne przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz Orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 11 kwietnia 2017 r. uznał, iż skarżący jest częściowo niezdolny do pracy do dnia 30 kwietnia 2018 r., zaś Komisja Lekarska ZUS w orzeczeniu z dnia 16 maja 2017 r. stwierdziła u niego całkowitą niezdolność do pracy do dnia 31 maja 2020 r. Decyzją z dnia 17 maja 2017 r. wnioskodawca został uprawniony od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 31 maja 2020 r. do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Organ rentowy ustalił termin płatności świadczenia na 15 dzień każdego miesiąca. Świadczenie rentowe wraz z wyrównaniem za okres od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 30 kwietnia 2017 r. zostało przekazane na rachunek bankowy wnioskodawcy w dniu 23 maja 2017 r.

W dniu 21 czerwca 2017 r. wpłynął do (...) Oddział w O. wniosek B. S. o wypłatę odsetek w związku z nieterminową wypłatą renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy za okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 13 kwietnia 2017 r. oraz renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy za okres od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r. W odpowiedzi na ten wniosek organ rentowy wydał w dniu 29 czerwca 2017 r. zaskarżoną decyzję, odmawiając wypłaty odsetek.

Sąd Okręgowy uznał, że stan faktyczny sprawy nie był sporny, zaś spór dotyczył oceny, czy organ rentowy zasadnie odmówił B. S. wypłaty odsetek od przyznanej na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 3 lutego 2017 r. renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. oraz odsetek od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r. w związku z decyzją z dnia 17 maja 2017 r., ustalającą prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy na dalszy okres. Sąd zaznaczył, że reguły przyznawania i wypłacania świadczeń emerytalno-rentowych normują przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.). W tym zakresie Sąd odwołał się do art. 118 ust. 1-5 tej ustawy i podkreślił, że jeżeli dla stwierdzenia uprawnień do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie od daty wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności. Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia (por. np. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r., P 11/O7). Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, to znaczy przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Zgodnie z art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r., poz. 1778), jeżeli organ rentowy – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Sąd stwierdził, że na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego określenie „okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności” oznacza, że organ rentowy nie jest obowiązany do wypłaty odsetek, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, ale również wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od organu rentowego (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2010 r., III UK 20/10; z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UK 345/09). Sąd odwołał się również do stanowiska Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, zawartego w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 kwietnia 2016 r. (III AUa 1164/15), zgodnie z którym ustawa systemowa i emerytalna nie określają podstaw odpowiedzialności organu rentowego: czy jest to wina (jaki jej stopień) lub ryzyko, czy też inne kryterium. W odniesieniu do ewentualnych wad postępowania dowodowego/orzeczniczego dotyczących niezdolności do pracy, dotychczasowe orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że odpowiedzialność organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji jest wyłączana w sytuacji, kiedy: a) w postępowaniu sądowym przedstawiono nowe dowody lub okoliczności, które miały znaczenie dla zmiany ustaleń w zakresie zdolności do pracy, a za wcześniejsze nie przedstawienie tychże odpowiadał ubezpieczony; b) w toku procesu przeprowadzono obszernie postępowanie dowodowe, zwłaszcza w sytuacji rozbieżnych wniosków opinii biegłych, w tym kiedy na skutek takiego postępowania do ustalenia niezdolności do pracy doszło dopiero w drugiej instancji. Do pierwszej ze wskazanych sytuacji należy chociażby okoliczność, gdy wobec braku dokumentów organ rentowy nie miał możliwości ustalenia prawa do świadczenia należnego wnioskodawcy, a dokumenty te zostały przedłożone przez wnioskodawcę dopiero w postępowaniu odwoławczym przed sądem. Wówczas działanie organu rentowego należy uznać za usprawiedliwione i w konsekwencji nie rodzi ono konieczności wypłaty odsetek na rzecz wnioskodawcy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 20 października 2012 r., III AUa 575/12). Ilustrację drugiej ze wskazanych sytuacji stanowi stan faktyczny sprawy, będący podstawą wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 28 sierpnia 2015 r. (III AUa 439/15). Nie może być mowy o okoliczności, za którą organ rentowy ponosi odpowiedzialność, gdy rozpoznanie lekarzy leczących jest niekonsekwentne, opinie biegłych sądowych lekarzy potwierdzają stanowisko organu i nie ma jednolitości w poglądach medycznych lekarzy sądowych (podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 października 2013 r., III AUa 425/13). Z kolei o odpowiedzialności organu rentowego można mówić, kiedy błąd lekarza orzecznika ZUS jest wynikiem ewidentnych nieprawidłowości, czyli wtedy, gdy zostanie potwierdzony w opinii biegłych sądowych, którzy w sposób ewidentny niebudzący wątpliwości dyskwalifikują te orzeczenia, wskazując błąd w sztuce lub błąd w rozpoznaniu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 20 sierpnia 2015 r.).

Reasumując, Sąd stwierdził, że nie można obciążyć komisji lekarskiej, a w konsekwencji organu rentowego, błędną oceną niezdolności do pracy, kiedy dokonanie tej oceny było ponadprzeciętnie trudne. Owa trudność jest stwierdzana post factum na podstawie zakresu postępowania dowodowego i jego wyników, zwłaszcza jeżeli wyniki te były rozbieżne. W takiej sytuacji nie można mieć zastrzeżeń do członków komisji lekarskiej, w zakresie ich staranności i fachowości, a zatem nie można też mówić o odpowiedzialności organu rentowego. Na tle art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, który określa, w jakiej sytuacji „za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji” przyjmuje się także dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego i w świetle powołanych poglądów judykatury określenie takiego dnia może nastąpić dopiero po stwierdzeniu braku odpowiedzialności organu rentowego (por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 listopada 2013 r., III AUa 295/13; wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 15 października 2014 r., III AUa 376/14; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 października 2012 r., III AUa 575/12).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uznał, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji do dnia wydania wyroku przez Sąd Okręgowy w sprawie IV U

4435/13. Dopiero wynik długotrwałego postępowania dowodowego prowadzonego przed Sądem Okręgowym pozwolił na ostateczne udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy skarżący jest nadal po dniu 31 lipca 2013 r. niezdolny do pracy. Powołani w tej sprawie lekarze biegli z zakresu diabetologii, ortopedii (oraz chirurgii) i pulmonologii nie byli jednomyślni co do oceny stanu zdrowia wnioskodawcy. Z uwagi na charakter dominujących u skarżącego schorzeń kluczowe znaczenie Sąd przypisał opinii biegłych lekarzy z zakresu pulmonologii. W powołanej sprawie Sąd korzystał z wiadomości specjalnych czterech biegłych tej specjalności, przy czym zdania biegłych były rozbieżne. Dopiero opinia ostatniego z nich, oparta na dodatkowej dokumentacji lekarskiej, sporządzonej po dniu wydania zaskarżonej decyzji, stała się podstawą przyznania wnioskodawcy świadczenia rentowego. Biegły pulmonolog dysponował bowiem dokumentacją zgromadzoną na etapie postępowania przed organem rentowym, ale także nowymi dowodami leczenia przedłożonymi przez wnioskodawcę w sprawie IV U 4435/13, w szczególności badaniami spirometrii, których ZUS nie posiadał orzekając o stanie zdrowia skarżącego na skutek wniosku o rentę z dnia 29 lipca 2013 r. Sąd dodał, że łącznie stan zdrowia wnioskodawcy w kontekście rozpoznanych u niego schorzeń był pięciokrotnie opiniowany przez biegłych pulmonologów, trzykrotnie przez biegłych lekarzy ortopedów, biegłego chirurga oraz diabetologa. Dopiero postępowanie odwoławcze przed sądem pozwoliło na ocenę, że wnioskodawca jest nadal po dniu 31 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. częściowo niezdolny do pracy z powodów pulmonologicznych. W tych okolicznościach Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do przypisania organowi rentowemu błędu co do ustaleń faktycznych dotyczących stanu zdrowia wnioskodawcy na etapie przed wydaniem zaskarżonej decyzji. Postępowanie sądowe w sprawie IV U 4435/13 było więc konieczne do ostatecznego wyjaśnienia okoliczności sprawy i zbadania wszystkich przesłanek do przyznania B. S. prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy nadal po dniu 31 lipca 2013 r.

Biorąc pod uwagę stanowisko organu rentowego, który nie kwestionował opinii czwartego biegłego lekarza pulmonologa, pozostawiając decyzję do uznania sądu, za datę wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji ustalającej prawo do renty wnioskodawcy, zdaniem Sądu Okręgowego, należało przyjąć datę wydania wyroku w dniu 3 lutego 2017 r. w sprawie IV U 4435/13. Dopiero w trakcie badania sprawy przez sąd pierwszej instancji i przeprowadzenia bardzo obszernego postępowania dowodowego poczyniono ustalenia uzasadniające przyznanie świadczenia, a wymagało to przeprowadzenia dowodu z szeregu opinii biegłych sądowych w tym czterech różnych biegłych pulmonologów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 stycznia 2015 r., III AUa 2601/13).

Jednakże zdaniem Sądu Okręgowego, w świetle art. 118 ust. 5 cytowanej ustawy, organ rentowy pozostawał w zwłoce w wypłacie świadczenia za okres od dnia 16 marca 2017 r. do dnia 13 kwietnia 2017 r. W tym zakresie Sąd zaznaczył, że każdorazowy miesięczny termin płatności renty wnioskodawcy wyznaczony został na 15 dzień miesiąca. Zważywszy na treść art. 118 ust. 4 cytowanej ustawy organ rentowy winien był więc wypłacić przyznane wyrokiem świadczenie do dnia 15 marca 2017 r. Skoro świadczenie rentowe wypłacone zostało z wyrównaniem w dniu 14 kwietnia 2017 r., zdaniem Sądu zasadnym było przyznanie skarżącemu prawa do odsetek za okres od dnia 16 marca 2017 r. do dnia 13 kwietnia 2017 r.

W ocenie Sądu nie było natomiast podstaw do przyznania wnioskodawcy odsetek od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r. w związku z decyzją z dnia 17 maja 2017 r., którą organ przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Sąd przypomniał, że ubezpieczony złożył do ZUS wniosek o dalsze ustalenie uprawnień rentowych w dniu 26 stycznia 2017 r. W toku podjętej procedury orzeczniczo-lekarskiej przed organem rentowym, w tym konsultacji lekarza specjalisty z zakresu pulmonologii, wydane zostało orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS, od którego w dniu 26 kwietnia 2017 r. wnioskodawca wniósł sprzeciw, co w konsekwencji spowodowało konieczność badania przez Komisję Lekarską ZUS w dniu 16 maja 2017 r. W oparciu o powyższe orzeczenie organ w dniu 17 maja 2017 r. wydał decyzję ustalającą prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, zaś świadczenie z wyrównaniem wypłacił w dniu 23 maja 2017 r. W tych okolicznościach Sąd uznał, że organ rentowy nie pozostawał w zwłoce z wydaniem decyzji i z wypłatą świadczenia przyznanego na jej podstawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy zmienił (na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.) zaskarżoną decyzję z dnia 29 czerwca 2017 r. w ten sposób, że przyznał B. S. prawo do odsetek od dnia 16 marca 2017 r. do dnia 13 kwietnia 2017 r.

w związku z przyznanym decyzją z dnia 4 kwietnia 2017 r. prawem do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. W pozostałym zakresie Sąd oddalił odwołanie wnioskodawcy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

B. S. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 118 ust. 1 i 1a oraz art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 85 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez wadliwe przyjęcie, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w spełnieniu świadczenia rentowego,
2. brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego przez pominięcie wniosków opinii biegłych: K. W. i G. J. w sprawie IV U 4435/13, wytykającym błędne orzecznictwo lekarzom ZUS, co skutkowało dowolną i wadliwą oceną, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieterminowe ustalenie niezbędnych okoliczności do wydania decyzji o prawie do renty ubezpieczonego, a tym samym nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w spełnieniu świadczeń rentowych, poczynając od dnia 1 lipca 2013 r. w odniesieniu do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy i od 1 stycznia 2017 r. w odniesieniu do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy,
3. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji przyjęcie, że uznanie wnioskodawcy za niezdolnego do pracy wymagało długotrwałego procesu i nowych dowodów leczenia, mimo że obiektywna ocena dowodów i dokumentów zgromadzonych w sprawie IV U 4435/13 i w aktach rentowych do dnia 22 października 2013 r. wskazuje, że ZUS ponosi pełną odpowiedzialność za opóźnienia dotyczące nabycia uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy,
4. nierozpoznanie istoty sprawy w związku z chybioną interpretacją pojęcia błędu organu rentowego,
5. niewykonalność wyroku w jego punkcie pierwszym z uwagi na niewskazanie zasądzonej kwoty.

B. S. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz odsetek w wysokości odsetek ustawowych od daty złożenia wniosku w lipcu 2013 r. (tj. od dnia 1 lipca 2013 r.) do daty poprzedzającej dzień wypłaty renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy (tj. do dnia 13 kwietnia 2017 r.) oraz od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r. (tj. do daty poprzedzającej dzień wypłaty renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy). Wniósł również o: 1) dopuszczenie dowodu z opinii biegłego – specjalisty chorób płuc celem stwierdzenia, czy na podstawie dokumentacji medycznej zgromadzonej przez ubezpieczonego przed dniem 22 października 2013 r. (data decyzji odmawiającej ubezpieczonemu prawa do renty, zaskarżona w sprawie IV U 4435/13), były podstawy do uznania wnioskodawcy za co najmniej częściowo niezdolnego do pracy; 2) ustalenie, jakie były specjalizacje lekarzy ZUS, którzy uznali wnioskodawcę za zdolnego do pracy w decyzji z dnia 22 października 2013 r.; 3) zobowiązanie organu rentowego do wykazania wysokości renty ubezpieczonego w każdym miesiącu spornego okresu celem obliczenia dokładnej wartości przedmiotu sporu (zaskarżenia); 4) dopuszczenie dowodu z akt IV U 4435/13 Sądu Okręgowego w Olsztynie, z akt rentowych ZUS oraz kopii dokumentacji medycznej sprzed 22 października 2013 r. dołączonej do apelacji, która w oryginale musi znajdować się w aktach rentowych i w aktach IV U 4435/13; 5) zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów procesu. W zakresie wniosków ewentualnych skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie Sądowi pierwszej instancji sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył:

Apelacja nie jest zasadna.

Zasady przyznawania i wypłacania świadczeń emerytalno-rentowych reguluje ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 1383; zwana dalej „ustawą emerytalną”). W myśl art. 118 ust. 1 tej ustawy organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do

wydania tej decyzji. Jednakże w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (ust. 1a).

Prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych reguluje art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 963). Zgodnie z tym przepisem jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi odpowiedzialności.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądowym, powołanych przepisów nie można interpretować w oderwaniu od utrwalonego w tym zakresie orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 r. w sprawie P 11/07, który rozstrzygał o zgodności art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej z Konstytucją RP. W uzasadnieniu powołanego wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przez pojęcie „wyjaśnienie ostatniej niezbędnej okoliczności” z art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Trybunał Konstytucyjny zaznaczył, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia, w sytuacji gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005 r. Nr 19, poz. 308). Dzień doręczenia prawomocnego orzeczenia sądu, w razie gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, nie jest jedynym możliwym początkiem biegu terminu wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie ustalenia prawa do świadczenia i wypłaty tego świadczenia. Początek biegu tego terminu można wskazać wcześniej. Byłby to dzień, w którym organ rentowy mógł ustalić to prawo, gdyby działał prawidłowo. Na gruncie dotychczasowych przepisów zasadą było, iż organ rentowy w praktyce uznawał, że 30-dniowy termin wydania decyzji w sprawie świadczenia i jego wypłaty w razie, gdy prawo do świadczenia zostało ustalone przez sąd, biegnie zawsze od dnia doręczenia mu prawomocnego orzeczenia sądu, niezależnie od tego, co sprawiło, że to sąd, a nie organ rentowy, ustalił prawo. Po rozstrzygnięciu Trybunału Konstytucyjnego termin ten powinien być liczony od dnia doręczenia wyroku sądu tylko wtedy, gdy ustalenie prawa do świadczenia dopiero w postępowaniu sądowym nie było następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność organ rentowy. W przeciwnym wypadku, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia było spowodowane okolicznościami, za które odpowiada organ rentowy, termin ten będzie liczony od dnia, w którym organ rentowy, gdyby działał prawidłowo, powinien był ustalić prawo do świadczenia.

W podobny sposób Sąd Najwyższy interpretuje art. 118 ust. 1a tej ustawy. W jego orzecznictwie przyjmuje się bowiem, że do wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005, Nr 10, poz. 147). W wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04 (OSNP 2005, Nr 19, poz. 308) Sąd Najwyższy przyjął, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia, w sytuacji gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, zwłaszcza gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podniósł też, że gdy organ rentowy w chwili wydania zaskarżonej decyzji miał wszystkie potrzebne dane pozwalające na wydanie decyzji zgodnej z prawem, a po stronie ubezpieczonego

nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioszek, to dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego, zwłaszcza gdy w tym postępowaniu nie ustalono żadnych nowych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu. W wyroku z dnia 21 czerwca 2012 r., wydanym w sprawie III UK 110/11, Sąd Najwyższy wywołał, iż w celu ustalenia, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie spowodowane błędem w ustaleniach faktycznych, konieczne jest wykazanie, że w przepisany terminie ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia. Konieczne jest jednak uwzględnienie tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 r., I UK 345/08).

Z powyższego wynika, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli wszystkie niezbędne okoliczności faktyczne, uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 r., I UK 345/09). W rezultacie, jeżeli organ rentowy nie wypłaci tego świadczenia w terminie 30-dniowym od daty faktycznego wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania przez organ rentowy decyzji, a następnie – w wyniku przeprowadzonego postępowania odwoławczego – okaże się, że w tej dacie zostały już faktycznie wyjaśnione wszystkie okoliczności niezbędne do wydania takiej decyzji, to wówczas organ rentowy obowiązany jest do wypłaty także stosownych odsetek od tego świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2004 r., III UA 1/04). Brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie pozbawia jednak ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 r., I UZP 2/11).

Oceniając to, czy można przypisać odpowiedzialność organowi rentowemu za nieustalenie ostatniej okoliczności koniecznej do przyznania B. S. prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy do dnia 31 grudnia 2016 r., a od dnia 1 stycznia 2017 r. – prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, należy odwołać się do okoliczności stanu faktycznego sprawy. Wynika z nich, że B. S. pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 lipca 2011 r. do dnia 31 lipca 2013 r. W dniu 29 lipca 2013 r. złożył wniosek o przedłużenie prawa do renty, ale Lekarz Orzecznik ZUS i Komisja Lekarska ZUS zostali go za osobę zdolną do pracy. Na tej podstawie organ rentowy decyzją z dnia 22 października 2013 r. odmówił B. S. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. W toku postępowania sądowego, prowadzonego przed Sądem Okręgowym w Olsztynie w sprawie IV U 4435/13 wszczętej na skutek odwołania, w pierwszej kolejności Sąd dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy z zakresu pulmonologii, ortopedii i diabetologii. Biegły diabetolog i chirurg-ortopeda uznali, że wnioskodawca nie jest niezdolny do pracy ze względów diabetologicznych i ortopedycznych, natomiast biegły pulmonolog uznał wnioskodawcę za trwale, częściowo niezdolnego do pracy nadal po dniu 31 lipca 2013 r. Na skutek zastrzeżeń organu rentowego do opinii biegłego pulmonologa Sąd dopuścił dowód z opinii drugiego biegłego pulmonologa, który uznał, że wnioskodawca jest zdolny do pracy, ponieważ nastąpiła poprawa kliniczna astmy oskrzelowej. Wobec rozbieżnych opinii biegłych pulmonologów Sąd dopuścił dowód z opinii lekarza trzeciego biegłego pulmonologa, który uznał wnioskodawcę za zdolnego do pracy. Mając na uwadze zastrzeżenia wnioskodawcy do tych opinii, Sąd dopuścił dowód z opinii nowego zespołu biegłych, tj. biegłego chirurga-ortopedy i czwartego biegłego pulmonologa. Biegły chirurg-ortopeda uznał ubezpieczonego za zdolnego do pracy, natomiast biegły pulmonolog stwierdził, że wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy po dniu 31 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. Biegły odwołał się do nowej dokumentacji lekarskiej przedstawionej przez wnioskodawcę. Podkreślił, że badania spirometryczne wykonano po przyjęciu leków rozszerzających oskrzela, co oznacza, że powyższe zmiany mają charakter nieodwracalnych. Opinia ostatniego biegłego pulmonologa nie była kwestionowana przez organ rentowy. Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 3 lutego 2017 r. (IV U 4435/13) zmienił zaskarżoną decyzję z

dnia 22 października 2013 r. oraz przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy po dniu 13 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. Wyrok ten uprawomocnił się w dniu 14 marca 2017 r., a prawomocne orzeczenie wpłynęło do organu rentowego w dniu 17 marca 2017 r. Wykonując ten wyrok, organ rentowy wydał w dniu 4 kwietnia 2017 r. decyzję, którą przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. W dniu 14 kwietnia 2017 r. organ rentowy wypłacił B. S. wyrównanie świadczenia za okres od sierpnia 2013 r. do grudnia 2016 r. Termin płatności renty ustalono w decyzji na dzień 15 każdego miesiąca.

W dniu 26 stycznia 2017 r. wnioskodawca złożył wniosek o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres. Lekarz Orzecznik ZUS uznał, że wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy do dnia 30 kwietnia 2018 r., ale Komisja Lekarska ZUS stwierdziła u wnioskodawcy całkowitą niezdolność do pracy do dnia 31 maja 2020 r. Organ rentowy decyzją z dnia 17 maja 2017 r. przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 31 maja 2020 r. Termin płatności świadczenia ustalono na 15 dzień każdego miesiąca. Świadczenie rentowe wraz z wyrównaniem za okres od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 30 kwietnia 2017 r. zostało przekazane na rachunek bankowy wnioskodawcy w dniu 23 maja 2017 r.

Z tych ustaleń faktycznych wynika, że w zakresie prawa B. S. do renty z tytułu niezdolności do pracy zostały wydane przez organ rentowy dwie decyzje, tj. decyzja z dnia 4 kwietnia 2017 r., którą przyznano wnioskodawcy prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r., a także decyzja z dnia 17 maja 2017 r., którą przyznano wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 31 maja 2020 r. Obecnie rozpoznawana sprawa została wszczęta na skutek odwołania od decyzji organu rentowego z dnia 29 czerwca 2017 r., odmawiającej B. S. wypłaty odsetek od przyznanej wyrokiem sądowym renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. oraz wypłaty odsetek od świadczenia rentowego z tytułu całkowitej niezdolności do pracy przyznanego od dnia 1 stycznia 2017 r. Sąd Okręgowy uznał odpowiedzialność organu rentowego za niewypłacenie wnioskodawcy renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w ciągu 30 dni od ustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, stwierdzając, że organ rentowy powinien był wypłacić wnioskodawcy rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy wraz z wyrównaniem do dnia 15 marca 2017 r., a uczynił to dopiero w dniu 14 kwietnia 2017 r. Z tego względu Sąd przyznał wnioskodawcy prawo do odsetek za okres od dnia 16 marca 2017 r. do dnia 13 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy odmówił natomiast przyznania prawa do odsetek za okres od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r., których wnioskodawca domagał się na skutek nieprawidłowej – jego zdaniem – decyzji z dnia 17 maja 2017 r., przyznającej mu prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 stycznia 2017 r. Sąd zaznaczył, że w dniu 26 stycznia 2017 r. B. S. złożył wniosek o przywrócenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na okres przypadający po dniu 31 grudnia 2016 r., po czym w dniu 26 kwietnia 2017 r. zostało wydane orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS, zaś w dniu 16 maja 2017 r. – orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS. W ocenie Sądu Okręgowego w tych okolicznościach wydanie przez organ rentowy w dniu 17 maja 2017 r. decyzji ustalającej prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i wypłacenie tego świadczenia z wyrównaniem w dniu 23 maja 2017 r. nie dawało podstaw do oceny, że organ rentowy pozostawał w zwłoce z wydaniem decyzji i z wypłatą świadczenia przyznanego na jej podstawie.

W toku postępowania apelacyjnego B. S. domagał się zasądzenia od organu rentowego na jego rzecz odsetek w wysokości odsetek ustawowych od daty złożenia wniosku o świadczenie rentowe w lipcu 2013 r. (tj. od dnia 1 lipca 2013 r.) do daty poprzedzającej dzień wypłaty renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy (tj. do dnia 13 kwietnia 2017 r.) oraz od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r. (tj. do daty poprzedzającej dzień wypłaty renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy). Można z tego wywieść, że wnioskodawca nie kwestionuje przyznania mu przez Sąd Okręgowy prawa do odsetek za okres od dnia 16 marca 2017 r. do dnia 13 kwietnia 2017 r. Prawo do odsetek za ten okres nie jest również kwestionowane przez organ rentowy, wobec czego kontroli instancyjnej podlegają okresy, co do których – zdaniem Sądu Okręgowego – nie istniała podstawa do przyznania wnioskodawcy odsetek, czyli okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 15 marca 2017 r. oraz od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r. Według wnioskodawcy za te okresy przysługują mu odsetki z powodu opóźnienia w przyznaniu odpowiednio prawa do renty

z tytułu częściowej niezdolności do pracy (okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 15 marca 2017 r.) oraz prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (okres od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r.).

W pierwszej kolejności ocenie podlega rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy, którym nie uwzględniono roszczenia wnioskodawcy o wypłatę odsetek za okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 15 marca 2017 r. Tytułem przypomnienia, wnioskodawca, domagając się odsetek za ten okres, wywodzi, że organ rentowy ponowi odpowiedzialność za nieprzyznanie mu decyzją z dnia 22 października 2013 r. prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. Prawo do tego świadczenia zostało przyznane mu wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie w sprawie o sygnaturze akt IV U 4435/13. Z uwagi na to rozstrzygnięcie w sprawie koniecznym było ustalenie, czy obiektywnie nieprawidłowa decyzja organu rentowego była następstwem okoliczności leżących po jego stronie.

Oceniając tę kwestię, należy zwrócić uwagę, że w toku postępowania sądowego w sprawie IV U 4435/13 Sąd Okręgowy przeprowadził obszernie postępowanie dowodowe, w ramach którego stan zdrowia wnioskodawcy oceniało siedmioro biegłych lekarzy sądowych. Biegły diabetolog K. R., biegły z zakresu traumatologii i narządu ruchu L. G., biegły z zakresu pulmonologii (chorób wewnętrznych, alergologii i płuc) A. I., biegły z zakresu pulmonologii (alergologii i chorób płuc) L. C. oraz biegły z zakresu chirurgii R. D. uznali wnioskodawcę za osobę zdolną do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami (k. 12-13, 22-23, 49-49v, 88; 159-160v, 207, 220, 301-302), natomiast biegły z zakresu pulmonologii K. W. oraz biegła z zakresu pulmonologii G. J. uznali wnioskodawcę za osobę częściowo niezdolną do pracy nadal po dniu 31 lipca 2013 r. (k. 45-45v, 293-295v). Biegły K. W. stwierdził istnienie tej niezdolności do pracy a stałe, natomiast biegła G. J. – do dnia 31 grudnia 2016 r.

Analizując ten materiał dowodowy można stwierdzić, że nawet opinie biegłych sporządzone przez lekarzy tych samych specjalności zawierały odmienne stanowiska w zakresie oceny stanu zdrowia wnioskodawcy. Te rozbieżności stanowisk biegłych występowały już na początku postępowania dowodowego w sprawie IV U 4435/13, ponieważ dwóch pierwszych biegłych pulmonologów różnie ocenili rozpoznane u wnioskodawcy schorzenia pulmonologiczne, choć dysponowali taką samą dokumentacją medyczną. Biegły z zakresu pulmonologii K. W. stwierdził częściową niezdolność wnioskodawcy do pracy, natomiast drugi biegły z zakresu pulmonologii A. I. uznał wnioskodawcę za zdolnego do pracy. Z tego wynika, że nawet na początku postępowania sądowego istniały wątpliwości co do stanu zdrowia wnioskodawcy z przyczyn pulmonologicznych, które na dalszym etapie postępowania dowodowego prowadzonego w sprawie IV U 4435/13 były wyjaśniane przez Sąd Okręgowy poprzez dopuszczenie dowodu z opinii trzeciego i czwartego biegłego pulmonologa. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, jeżeli na etapie postępowania dowodowego istnieje obiektywna rozbieżność stanowisk biegłych tych samych specjalności w zakresie oceny stanu zdrowia osoby ubezpieczonej, to zmiana decyzji odmawiającej osobie ubezpieczonej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z powodu niestwierdzenia tej niezdolności i przyznanie jej przez sąd odwoławczy prawa do tego świadczenia nie stanowi podstawy do uznania, że opóźnienie w przyznaniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Ponadto podstawą do orzeczenia odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji nie może stanowić długi czas prowadzenia postępowania sądowego, jeżeli wydłużenie postępowania w sprawie nie jest spowodowane uporczywym uchylaniem się strony w wyjaśnieniu okoliczności sprawy. Nie można obarczyć organu rentowego winą za wydłużenie postępowania sądowego, do którego miało dojść wskutek zgłaszania wniosków o dopuszczenie dowodu z opinii kolejnych biegłych lekarzy sądowych. Należy zwrócić uwagę, że składanie takich wniosków jest uprawnieniem obu stron postępowania. Zgodnie z art. 3 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Artykuł 232 k.p.c. wprost wskazuje, że strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, a sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę. Niewątpliwie, z prawa składania wniosków dowodowych w toku postępowania sądowego skorzystał zarówno organ rentowy, jak i wnioskodawca, wnosząc o dopuszczenie dowodów z opinii kolejnych biegłych lekarzy sądowych. To, że Sąd Okręgowy uwzględniał poszczególne wnioski dowodowe i dopuszczał kolejne dowody z opinii

biegłych, nie może świadczyć o winie strony w wydłużeniu postępowania sądowego. Należy zauważyć, że w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy ocena stanu zdrowia osoby ubezpieczonej pod kątem jej zdolności do pracy wymaga wiadomości specjalnych i musi znaleźć oparcie w dowodzie z opinii biegłych. Zadaniem biegłego jest udzielenie sądowi, na podstawie posiadanych wiadomości fachowych i doświadczenia zawodowego, informacji i wiadomości niezbędnych do ustalenia i oceny okoliczności sprawy. Jakkolwiek opinia biegłego jest oparta na wiadomościach specjalnych, to podlega ona ocenie sądu w oparciu o cały zebrany w sprawie materiał. Do istoty orzekania sądu należy wartościowanie materiału dowodowego pod kątem zasad logiki, doświadczenia życiowego i wiedzy. Przesłanki te mają również w pewnym zakresie zastosowanie do oceny opinii biegłych lekarzy, choć ten dowód nosi cechy specyficzne i wymaga od sądu większej ostrożności w konstruowaniu ocen, albowiem sąd sam nie dysponując wiadomościami specjalnymi (art. 278 § 1 k.p.c.) ocenia dowód pochodzący od podmiotu posiadającego takie wiadomości. Ważnym jest zatem prześledzenie przez sąd – w przypadku opinii biegłych – czynności biegłych, jakie poprzedziły ich konkluzje (badanie osoby ubezpieczonej, analiza materiału dowodowego, zwłaszcza medycznego) pod kątem tego, czy biegli uwzględnili całokształt dostępnych dokumentów i wzięli pod uwagę wszystkie okoliczności mające znaczenie do oceny zdolności do pracy. Istnienie pewnych rozbieżności nie zawsze musi oznaczać konieczność prowadzenia postępowania dowodowego do czasu, aż wszyscy biegli wydadzą zgodną opinię, jeżeli wnikliwa analiza wszystkich opinii pozwoli sądowi orzekającemu na przyjęcie poglądu w granicach art. 233 § 1 k.p.c., która z opinii jest bardziej kompletna, rzeczowa, uwzględnia całokształt materiału dowodowego i nie pozostawia wątpliwości co do zaproponowanej konkluzji. Samo niezadowolenie strony z wymowy dotychczas złożonych opinii nie jest wystarczającą przesłanką dopuszczenia kolejnego dowodu z opinii biegłych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2009 r., I UK 283/08; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 1999 r., I PKN 20/99; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r., II UKN 45/97; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2012 r., I UK 195/11), bowiem o dopuszczeniu dowodu z opinii innego biegłego lub innego zespołu biegłych nie może decydować wyłącznie wniosek strony, lecz zawarte w tym wniosku konkretne uwagi i argumenty podważające słuszność dotychczasowych opinii.

Niewątpliwie Sąd Okręgowy w Olsztynie przeprowadził bardzo obszerne postępowanie dowodowe w sprawie prowadzonej pod sygnaturą akt IV U 4435/13, ale to nie postępowanie organu rentowego, który (korzystając z przysługującego mu prawa) zgłaszał kolejne wnioski o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy sądowych określonych specjalności, doprowadziły do wydłużenia postępowania dowodowego. Niewątpliwie w toku postępowania sądowego w tej sprawie występowały rozbieżności stanowisk biegłych tych samych specjalności (pulmonologów), a to nie może stanowić podstawy do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności (tj. stanu zdrowia wnioskodawcy) niezbędnej do wydania decyzji na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Z uwagi na fakt, że sporna w sprawie kwestia niezdolności wnioskodawcy do pracy została ostatecznie ustalona w toku postępowania sądowego, to za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji należy uznać dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego. W niniejszej sprawie 30-dniowy termin na wydanie przez organ rentowy decyzji od ustalenia ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia powinien biec od dnia doręczenia prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 3 lutego 2017 r. (IV U 4435/13), którym ostatecznie przyznano B. S. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy po dniu 31 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. Sam wyrok ten uprawomocnił się w dniu 14 marca 2017 r., zaś doręczono go organowi rentowemu w dniu 17 marca 2017 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego 30-dniowy termin, o którym mowa wyżej, powinien biec od daty doręczenia organowi rentowemu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 3 lutego 2017 r. (IV U 4435/13), tj. od dnia 17 marca 2017 r. Termin ten upływał w dniu 17 kwietnia 2017 r., natomiast już w dniu 4 kwietnia 2017 r. organ rentowy wydał decyzję (wykonującą prawomocny wyrok Sądu Okręgowego) o przyznaniu wnioskodawcy prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. Zgodnie z treścią tej decyzji stały termin płatności renty ustalono na 15 dzień każdego miesiąca. Wypłatę świadczenia rentowego za okres od dnia 1 sierpnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. dokonano w dniu 14 kwietnia 2017 r.

W świetle tych okoliczności – zdaniem Sądu Apelacyjnego – organ rentowy w ogólnie nie uchybił ustawowemu terminowi 30 dni od ustalenia ostatecznej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. W niniejszej sprawie jest to termin liczony od dnia 17 marca 2017 r., czyli od dnia doręczenia organowi rentowemu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 3 lutego 2017 r., na podstawie którego była możliwa wypłata sądownie przyznanego wnioskodawcy świadczenia rentowego. To oznacza, że organ rentowy postąpił zgodnie z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wobec czego nie należy się wnioskodawcy wypłata odsetek za sporny okres na podstawie art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Niewątpliwie jednak Sąd Okręgowy przyznał wnioskodawcy prawo do odsetek za okres od dnia 16 marca 2017 r. do dnia 13 kwietnia 2017 r. Sąd Apelacyjny jako Sąd drugiej instancji nie mógł zmienić zaskarżonego wyroku w tym aspekcie, ponieważ prawo do odsetek za ten okres było wyłączone spoza zakresu sporu na etapie postępowania apelacyjnego.

Należy natomiast w całości zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego o braku podstaw do przyznania wnioskodawcy odsetek od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 22 maja 2017 r. Wnioskodawca domaga się prawa do odsetek za ten okres, twierdząc, że organ rentowy powinien ponieść odpowiedzialność za nieprzyznanie mu prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy już w momencie złożenia przez niego nowego wniosku o świadczenie rentowe. Należy jednak podkreślić, że po ustaniu prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy (tj. 1 stycznia 2017 r.) B. S. złożył wniosek o przyznanie renty na dalszy okres w dniu 26 stycznia 2017 r. Lekarz Orzecznik ZUS (orzeczeniem z dnia 11 kwietnia 2017 r.) uznał, że wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy do dnia 30 kwietnia 2018 r., zaś Komisja Lekarska ZUS (orzeczeniem z dnia 16 maja 2017 r.) stwierdziła u wnioskodawcy całkowitą niezdolność do pracy do dnia 31 maja 2020 r. Na podstawie tego ostatecznego orzeczenia organ rentowy decyzją z dnia 17 maja 2017 r. przyznał wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 31 maja 2020 r. Termin płatności świadczenia ustalono na 15 dzień każdego miesiąca. Świadczenie rentowe wraz z wyrównaniem za okres od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 30 kwietnia 2017 r. zostało przekazane na rachunek bankowy wnioskodawcy w dniu 23 maja 2017 r.

Należy zaznaczyć, że organ rentowy wydał decyzję z dnia 17 maja 2017 r. następnego dnia po dniu, w którym zostało wydane orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność wnioskodawcy do pracy do dnia 31 maja 2020 r. Ocena zdolności wnioskodawcy do pracy była jedyną sporną okolicznością, ponieważ zgodnie z art. 61 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, prawo do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy. Przepis ten stanowi odrębną od art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej podstawę przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, gdyż dotyczy ubezpieczonych, którzy mieli już przyznane prawo do tego świadczenia na dany okres w oparciu o art. 57 ust. 1 ustawy emerytalnej i w związku z upływem tego okresu złożyli ponowny wniosek o ustalenie uprawnień do świadczenia rentowego na dalszy okres. Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy może być wówczas przywrócone na podstawie art. 61 ustawy emerytalnej, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy.

Skoro ocena stanu zdrowia była ostatnią (i jedyną) okolicznością niezbędną do wydania decyzji (na skutek wniosku z dnia 26 stycznia 2017 r.), a jej ustalenie nastąpiło w dniu 16 maja 2017 r., to organ rentowy powinien wydać decyzję w ciągu 30 dni od dnia ustalenia tej okoliczności, czyli do dnia 15 czerwca 2017 r. Organ rentowy wydał decyzję w dniu 17 maja 2017 r., a świadczenie rentowe wraz z wyrównaniem wypłacił w dniu 23 maja 2017 r. To oznacza, że organ rentowy postąpił zgodnie z art. 118 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z tego względu nie należy się wnioskodawcy wypłata odsetek za sporny okres na podstawie art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Podsumowując, kwestionowane na etapie postępowania apelacyjnego roszczenie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie, wobec czego apelacja podlega oddaleniu na podstawie art. 385 Kodeksu postępowania cywilnego.

SSO del. Danuta Zdzisława Poniatowska SSA Alicja Sołowińska SSA Sławomir Bagiński